

Javaslat

a Köttön-halomnak

a kunszentmártoni települési értéktárba történő felvételhez

Készítette:

Név: Barna Gábor

Aláírás:

Település, dátum: Kunszentmárton, 2019. október 10.

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslattevő (személy, intézmény, szervezet, vállalkozás) neve:

Barna Gábor

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó adatai:

Név: Barna Gábor

Levelezési cím: 5440 Kunszentmárton, Városi Könyvtár

Telefonszám: 20/9206122

E-mail cím: gaborbarnadr@gmail.com

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. a nemzeti érték megnevezése

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása:

agrár- és élelmiszergazdaság egészség és életmód épített környezet

ipari és műszaki megoldások kulturális örökség sport

természeti környezet turizmus és vendéglátás

3. A nemzeti érték föllelhetőségének helye:

Kunszentmárton

4. Értéktár megnevezése

települési tájegységi megyei külhoni magyarság

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

A Kunszentmárton határában fekvő Kötön-halom a térség legmagasabb kunhalma, magassága 98,6 méter. Jelenleg geodéziai beton mérőtorony látható rajta. Az elmúlt évtizedekben tsz-major volt mellett, jelenleg egy család (M. Kovács Péter) él itt, s a család tulajdona a halom is. A halmot az idők folyamán megbontották, építkeztek benne és rajta. Akácerdő veszi körül. A család engedélyt kapott Kötöni lekvár néven baracklekvár főzésére és árusítására.

Bár a halom nevét egyes térképeken a legkülönbébb formában találjuk, az adatok többségükben azt jelzik, hogy a halom neve a kunokat Magyarországra vezető Kötöny/Kuthen kun fejedelem nevét viseli.

A kunszentmártoni helyi monda szerint Kötön, a kunok vitéz királya az ellenséggel vívott hősiességében vesztette életét. Katonái nagyon szerették, ezért holttestére mindegyik egy-egy süveg földet öntött. Így keletkezett a Kötön-halom. E monda tehát egy mondatípus megjelenése, a kalapban (stb.) összehordott sírhalom helyi változata. „Kötön kerti szőlő hegyek... nevét némelyek Kuthen, kun király nevére akarják származtatni” (Pesty 1978: 161). Az 1720-as évektől Kunszentmárton egyik szőlős- és gyümölcsöskertje. . Legrégibb említése egy 1767-es kunszentmártoni tanácsi jegyzőkönyvi bejegyzésben olvasható (Dósa—Szabó 1936: 80—81).

6. Indoklás az értéktárba történő fölvétel mellett

A kun királynak ezen kívül még egy földrajzi névben megőrződött emléke található, a kiskunsági Harkakötöny-pusztá nevében. Már csak ez a körülmény is indokolja, hogy a 13. században Magyarországra költözött és magyarrá vált kunok vezérének emlékét őrizzük. Erre a hagyományra a helyi oktatás fejezetei épülhetnek rá, valamint kihasználható volna turisztikai szempontból is. A halomhoz történelmi tanösvényt lehetne és kellene szervezni, amelynek állomásain keresztül a kunok hazai s nagykunsági történetét lehetne bemutatni Kunszentmárton történetén keresztül.

Mind a helyi oktatásban, mind a turisztikában, mind pedig a helyi kötődések és történelmi tudat alakításában fontos szerepe lehetne.

A Köttön-király nyomában című tanösvény kijelölésének munkálatai megkezdődtek. A halmot, a Kis-Köttön-halommal együtt e lehet kapcsolni a Telek-halmon és környékén feltárára váró középkori templommal és településsel. A Köttön-halom környékén ásatások nem voltak, csak terepbejárások. Ennek alapján őskori, honfoglalás kori és középkori leleteket találtak a régészek.

Az egykori védettséget élvező halom védett státuszát a 39/2011.(XII.16.) önkormányzati rendelet megszüntette. Az értéktárba történő felvétellel egyidőben a halom védett állapotát vissza kell állítani. Az ott élő Kovács-családot támogatni kell abban, hogy a tulajdonukat képező halmot és környékét nyissák meg az érdeklődő diákok és turisták számára.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

Barna Gábor saját helybeli gyűjtése – mondák a Köttön-halomról.

Dósa József – Szabó Elek: *Kunszentmárton története I.* Kunszentmárton, 1936.

Pesty Frigyes helynévtárából. I. Jászkunság. Szolnok, 1978.

Selmeczi László: *Kötöny népe Magyarországon.* Karcag, 2011.

Tóth Albert: Szolnok megye tiszántúli részének kunhalmi. *Zounok 3.* Szolnok, 1988. 349-410.

Barna Gábor: Zádor és Ágota. *Néprajz és nyelvtudomány 36.* Szeged, 1995. 73-83.

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

III. MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja
2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek
3. A javaslathoz csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat.

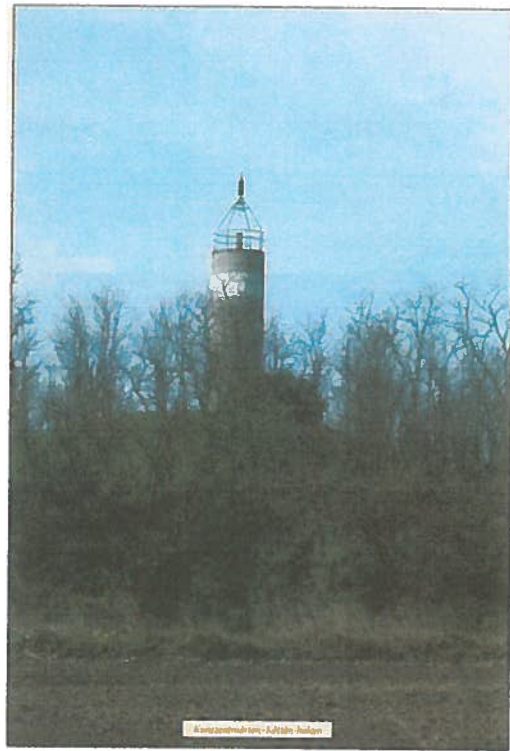
Az illusztrációk az Internetről szabadon letölthető anyagból származnak. Barna Gábor

A Kötön-halom az I. katonai felmérés szelvényén, 1784

A 20.század végi térkép

A Köttön-halom és a geodéziai mérőpont.

Jellegzetes kun vitéz.

TÁMOGATÓ NYILATKOZAT

Prof. Dr. Barna Gábor értéktár-javaslatához a kunszentmártoni Köttön-halom értéktárba vételéhez

Az Alföldön és a Kárpát-medence más területein is nagy számban találhatóak mesterséges „dombok”, amelyet a magyar nép minden esetben halomnak, a köznyelv kunhalomnak nevez. A kunhalmok zöme sírhalom volt. Eredeti török elnevezésüket (kurgán) korhány, korhányhalom néven őrizte meg a kunsági népnyelv. A Köttön-halmot a helybeliek igen jól ismerik, az idős emberek sok mondát tudnak vele kapcsolatban idézni. Az egyik szerint: a kunok utolsó fejedelmét, aki egy nagy csatában vesztette életét, ide temették el vitézi pompával.

Hangsúlyozottan támogatom a Köttön-halom téma elérhető értéktárakba helyezését, a magyar kultúra illetén módon történő őrzését is.

Kunszentmárton, 2019. 11. 20.

támogató

TÁMOGATÓ NYILATKOZAT

a Köttön-halomnak a kunszentmártoni és a Jász-Nagykun-Szolnok megyei értéktárakba történő értéktárakba történő felvételéhez

A Köttön-halom a 45. számú műút keleti oldalán, attól délre kb. 1,5 km-re elhelyezkedő halom a Tiszazug legmagasabb halma. A tetején található geodéziai mérőtorony miatt jelentősen romlott esztétikai értékű, noha kultúrtörténetileg jelentős (több monda is fűződik hozzá Kötöny királyról, akit állítólag itt temettek el.)

A kunhalmok régészeti-néprajzi-történeti értékeire való tekintettel feltétlenül javaslom a Köttön-halom mindkét értéktárba történő elhelyezését.

Kunszentmárton, 2019. 11. 20.

/támogató/